

MEER UNIFORMITEIT IN AANPAK

Bedrijven die met zeer zorgwekkende stoffen werken, moeten elke vijf jaar een Vermijdings- en Reductieprogramma (VRP) voor deze stoffen opstellen. De VVVF stelde een 'standaard'-VRP op voor verf- en inktbedrijven die tot meer uniformiteit in VRP's en hun beoordelingen moet leiden. "Het spaart tijd en energie voor alle partijen", zegt Jacky Priester van Omgevingsdienst NL.

TEKST: MARGA VAN ZUNDERT
BEELD: OMGEVINGSDIENST NL

In Nederland zijn er bijna 3.500 stoffen en stofgroepen aangemerkt als zeer zorgwekkende stof (ZZS). De lijst wordt gepubliceerd door het RIVM. Ze zijn kankerverwekkend, mutageen, persistent, hormoonverstorend of om andere redenen aangemerkt als ongezond voor mens en/of milieu. Emissie van deze stoffen naar lucht en water moet worden geminimaliseerd. Dat betekent emissies zo mogelijk voorkomen door vervanging van ZZS en anders emissie zoveel mogelijk reduceren. Dat is vastgelegd in het Besluit Activiteiten Leefomgeving (Bal) onder de Omgevingswet.

Dat geldt ook voor verf- en inktbedrijven. Sinds 2016 moet elk bedrijf dat ZZS'en in producten verwerkt een zogeheten Vermijdings- en Reductieprogramma (VRP) opstellen en indienen bij de regionale Omgevingsdienst. Een VRP brengt in kaart met welke ZZS'en een bedrijf werkt, waar mogelijk emissie plaatsvindt en hoe een bedrijf dat minimaliseert tot idealiter nul. Vervanging door een niet-ZZS heeft de voorkeur. Als de stof niet vervangbaar is, beschrijft het VRP hoe de uitstoot tot een minimum kan worden teruggebracht. Een ondernemer is verplicht om alle technische maatregelen in te zetten die redelijkerwijs haalbaar en betaalbaar zijn.

Gebrek aan uniformiteit

Hoewel de verplichting al tien jaar bestaat, is er geen voorgeschreven stramen of werkmethode voor een VRP. "Er zijn in onze branche VRP's van veertig pagina's, soms van slechts vijf", vertelt Jolanda Neeft, senior regulatory affairs advisor bij de VVVF. Neeft: "Iedereen moet eigenlijk zelf het wiel uitvinden. Het proces is een soort black box; je krijgt alleen feedback van je omgevingsdienst wanneer een VRP niet voldoet. Misschien steek je er meer tijd en energie in dan nodig." Bedrijven wisselen ook niet graag VRP's uit omdat ze inzicht bieden in recepturen, hun belangrijkste intellectuele eigendom.

Het gebrek aan uniformiteit is ook voor toezichthouders lastig en dat is opgepikt door het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. "Het ZZS-beleid bestaat al sinds 2016 maar uit evaluaties

Branche-VRP Vermijdings- en reductieprogramma

#wetgeving stoffen
© VVVF, juni 2020

ZEER ZORGWEKKENDE STOFFEN

JACKY PRIESTER
PROJECTLEIDER ZZS BIJ OMGEVINGS-
DIENST MIDDEN- EN WEST-BRABANT EN
VOORZITTER PROJECTGROEP ZZS BIJ
OMGEVINGSDIENST NL

'WIJ ZIJN ENORM BLIJ MET
BRANCHEBREDE VRP'S.
WIJ ZIEN ALLEEN MAAR
VOORDELEN'

Measure the visible and beyond.

Automatische filmaanbrenging voor betrouwbare resultaten

Automatische filmapplicatoren verbeteren de consistentie en reproduceerbaarheid van uitstrijkingen aanzienlijk. De applicatiesnelheid, de uitgeoefende druk en de operator hebben allemaal een directe invloed op belangrijke parameters zoals filmdikte, glans, dekking en kleur.

BYK-Gardner biedt een reeks automatische filmapplicatoren met een compact en lichtgewicht aluminium ontwerp. Deze systemen zijn zeer flexibel en geschikt voor vrijwel alle formaten uitstrijkkaarten, evenals voor verschillende applicatorbalken en draadgewonden staven.

Als aanvulling op deze uitstrijkmachines is er een ruime keuze aan handmatige applicatoren in diverse vormen en afmetingen, van draadgewonden staven tot speciale anti-zakingsapplicatoren. Als substraten levert BYK-Gardner uitstrijkkaarten met uitstekende kleur- en glanscontrole om stabiele, betrouwbare en reproduceerbare resultaten te garanderen.

www.byk-instruments.com

A member of **ALTANA**

'HET NEDERLANDSE BELEID IS STRENGER, MAAR NIET PER SE BETER'

REINOUD VAN DER AUWERAERT
ADVISEUR TAUW

is gebleken dat het niet in alle gevallen goed genoeg loopt”, zegt Jaap Drooglever, programmaleider van het Impulsproject Chemische stoffen. Het impulsproject geeft “een duwtje aan een aantal knelpunten in de uitvoering van het stoffenbeleid om de uitvoering ervan makkelijker en beter te maken.”

Zo ondersteunde adviesbureau TAUW het Ministerie met een handreiking voor het bevoegd gezag die de basiseisen aan een VRP uiteenzet. Een ander ‘duwtje’ is het branchebrede VRP. Een ‘voorbeeld-VRP’ die in opzet en structuur past bij de activiteiten in de sector. Drooglever: “Een branchebreed VRP geeft een vliegende start volgens de bekende 80/20-regel. Wat algemeen is in een branche, kan direct worden benut, wat specifiek is voor een bepaald bedrijf kan met maatwerk worden aangevuld. Wij verwachten dat deze aanpak het voor bedrijven makkelijker maakt, terwijl de kwaliteit verbetert.”

Gelijker speelveld

Voor de VVVF zijn een gelijk speelveld en duurzaamheid belangrijke pijlers. Daarom besloot de VVVF in navolging van de Vereniging voor Tankopslagbedrijven (VOTOB) een branchebreed VRP op te stellen. Neeft met een achtergrond in chemie werd projectleider en opsteller. Jacky Priester, voorzitter van de projectgroep ZZS bij Omgevingsdienst NL: “Wij zijn enorm blij met branchebrede VRP’s. Wij zien alleen maar voordelen. Een vast stramien voorkomt dat er zaken worden vergeten en zo komt er meer uniformiteit. Dat spaart tijd en energie voor alle partijen.”

Hij prijst de VVVF die als een van de eersten de stap heeft gezet. “Het is best een pittig traject, Jolanda heeft daarin pal voor haar branche gestaan.” Priester en collega’s van verschillende omge-

vingsdiensten keken mee en gaven advies, maar de inhoud is door de VVVF samengesteld.

Adviesbureau TAUW stelde een goedgekeurde VRP (ontdaan van referenties naar de bron) beschikbaar als startpunt. Ook stelde het adviesbureau voorbeeldberekeningen op voor emissies naar lucht. Neeft: “De uitstoot van ZZS’en is vaak zo gering dat je nauwelijks iets hebt aan metingen; de hoeveelheid die mogelijk vrijkomt zit vaak onder de detectiegrens. Dan kun je op basis van grondstoffen en verwerkingsmethoden berekenen hoeveel ZZS er maximaal kan vrijkomen via stof of verdamping.”

Oplosmiddelvrij

De verfbranche heeft al een grote slag gemaakt in het vermijden van ZZS’en met oplosmiddelvrij werken, zegt Priester. “Maar dat lukt niet overall. Voor verf op wegen die extreem slijtvast moet zijn, bijvoorbeeld.” Bij inkten is het gebruik van het vluchtige isopropylalcohol nog moeilijk te vermijden. “Ik hoor nog regelmatig ‘wij gebruiken geen ZZS’en of wij hebben geen emissies’ van bedrijven. Maar wij weten echt beter.” Volgens TAUW-adviseurs Tania Timmer en Reinoud van der Auweraert, gespecialiseerd in ‘industriële luchtverontreiniging’ bij TAUW spreek je al snel over tientallen ZZS’en in een verfbedrijf. “Het gaat meestal niet zozeer om één kenmerkende ZZS.”

Een belangrijke vraag bij het opstellen van het branchebrede VRP was hoe je pragmatisch omgaat met mogelijk tientallen ZZS’en. Vervanging van een ZZS door een geschikt alternatief is altijd de beste optie. Is dat niet mogelijk dan biedt het branchebrede VRP een stappenplan naar emissiereducerende technieken zoals luchtfiltering en verbranding. De VVVF koos daarbij voor een aanpak waarbij een bedrijf zelf een focus kan kiezen. Je kunt je concentreren op de ZZS

MINIMALISATIE VERSUS NUL-RISICO

die in gewicht of hoeveelheid dominant is, maar ook op de ZZS die leidt tot het grootste gezondheidsrisico.

Timmer: "Neem je een maatregel voor één bepaalde vluchtige organische verbinding, dan reduceer je ook alle andere organische stoffen. Die hoef je dan niet stuk voor stuk in kaart te brengen. Want maatregelen die verdamping of verstuiving beperken werken voor meerdere stoffen."

Pragmatische tool

Ook Priester benadrukt dat een maatregel tegen één ZZS eigenlijk niet bestaat. "We zagen bijvoorbeeld dat een bedrijf door het nemen van maatregelen tegen diffuse emissie van benzeen ook andere ZZS-emissies reduceerde. Elke maatregel levert dus extra milieuwinst op."

Mooi, maar antiverdampings- of verstuivingsmaatregelen zijn vaak kostbaar en betekenen forse investeringen voor ondernemers. Het VVVF-VRP haakt daarop in met onder andere een voorbeeldberekening over de kostenefficiëntie van maatregelen: een berekening van de investering versus de vermeden emissie.

Het initiatief voor een branchebreed VRP heeft omgevingsdiensten en de branche dichter bij elkaar gebracht, vindt Neeft. "Het heeft veel kwesties open op tafel gelegd. We werken in overleg toe naar een pragmatische tool. Hiermee voorkomen we veel van de soms nare discussies over hoe emissies bepaald worden tussen ondernemers en omgevingsdiensten." Ook Priester verwacht dat een fors deel van een VRP nu een 'invuloefening' wordt voor VVVF-bedrijven en routine voor de Omgevingsdienst. Ondertussen volgen meerdere branches het voorbeeld zoals de VNCI (chemie) en de Vereniging Afvalbedrijven.

Een VRP moet elke vijf jaar worden ingediend. In die vijf jaar zijn er ongetwijfeld nieuwe ZZS bijgekomen, net als nieuwe reductietechnieken, maar dat leidt slechts tot wat fijnslipen, verwachten de experts - niet tot drastische wijzigingen. Met het opstellen van het eerste VVVF-VRP is de grootste klus geklaard. Het branchebrede VRP-ZZS van de VVVF is voor de leden te downloaden van ledennet en wordt op de VVVF/VLK Themabijeenkomst Arbo & Milieu op 8 oktober 2026 toegelicht.

De Nederlandse wetgeving streeft naar minimalisatie van ZZS'en; het Europese uitgangspunt is nul-risico. "Dat is een wezenlijk verschil", stelt Jolanda Neeft (VVVF). "Die nul-emissie is echt een hoofdpijndosier voor de branche. Het wringt vooral omdat het uitbannen van de laatste molecule van een ZZS niet erg zinvol is."

TAUW-adviseur Reinoud van der Auweraert onderschrijft dit met een voorbeeld. Wanneer je via afzuiging een geringe hoeveelheid van een ZZS moet afvangen en vervolgens vernietigt door verbranding (vaak bij hoge temperatuur) vereist dat brandstof waarbij CO₂ en NO_x vrijkomen. "Dat veroorzaakt schadelijke neveneffecten. Terwijl veel ZZS'en op termijn in de natuur worden afgebroken. Een geringe emissie hoeft geen schade te veroorzaken. Het Nederlandse beleid is strenger, maar niet per se beter."

BELEIDSRUIMTE

Jacky Priester (voorzitter projectgroep ZZS bij Omgevingsdienst NL) stelt dat je niet kunt spreken van een strenger Nederlandse milieuwetgeving. "De realiteit is dat we hier dicht op elkaar wonen en werken, dan zit je sneller tegen de grens aan van wat gezond is. Bovendien hebben we al achtergrondwaarden: vervuiling die vanuit Antwerpen en het Ruhrgebied Nederland binnenkomt."

Hij wijst er ook op dat regionale omgevingsdiensten beoordelingsruimte hebben. Het streven is minimalisatie, maar de diensten accepteren dat dit in de praktijk niet altijd lukt. "Die realiteit is er. Sommige ZZS'en zijn nog onvervangbaar en emissiereducerende maatregelen vragen soms een te grote investering." Dat wordt van geval tot geval beoordeeld, aldus Priester. Een onderneming die bijvoorbeeld geen fysieke ruimte heeft voor een grote technische installatie kan respijt krijgen.

"Met het ZZS-beleid geven we invulling aan de 2050 Zero Pollution doelstelling," zegt Jaap Drooglever (ministerie IenW, Impulsprogramma Chemische Stoffen). "De samenstelling van de ZZS-lijst gaat uit van schadelijkheid van stoffen, gebaseerd op artikel 57 van de REACH-verordening. Gezien deze risico's stuurt Nederland allereerst op een bronaanpak door het vermijden van de ZZS stoffen, en pas als dat niet kan, op minimalisatie van de emissies. Bij minimalisatie zijn er randvoorwaarden voor haalbaarheid en betaalbaarheid en afwenteleffecten. Of een maatregel getroffen kan worden wordt is een integrale afweging, op basis van het goede gesprek tussen een bedrijf en het bevoegd gezag. Als een ZZS-stof vermeden kan worden, is dat in alle fases van een product beter."

NEVENEFFECTEN

Van der Auweraert erkent dat de wet inderdaad stelt dat maatregelen haalbaar moeten zijn en dat neveneffecten moeten worden meegewogen bij de beoordeling. "Maar het ontbreekt aan kaders hiervoor, dus beland je in een discussiezone." Ook de VVVF blijft kritisch. Neeft: "Wij zien niet graag een nationale interpretatie van Europese wetgeving. Nederland telt in totaal 10.000 ZZS'en, de EU 400 Substances of Very High Concern. Dat is toch apart."

HILDERING PACKAGING

SPECIALIST IN BLIKVERPAKKINGEN

voor alle soorten vulgoed

voor meer componenten

voor impact in het schap

voor veilig transport

Al meer dan 65 jaar
je partner in verpakingsoplossingen
voor verf, chemie en meer

www.hildering.com - info@hildering.com

